

فصل اول

محله ما

درس ۱ همسایه ما

درس ۲ این جا محله ماست

درس ۳ خرید و فروش در محله

درس ۴ نقشه محله ما

مفاهیم کلیدی	راهبردها یا حوزه‌های موضوعی
← تغییرات محله در گذر زمان	زمان، تداوم و تغییر
← وظایف و مسئولیت‌ها در قبال همسایه‌ها	نظام اجتماعی
← رعایت و احترام به قوانین محله یا مجتمع مسکونی	مسئولیت‌ها، تکالیف حقوق و قوانین
← آشنایی با ویژگی‌های محله و کارکردهای مسجد و بوستان محله	میراث فرهنگی
← آموزه‌های دینی درباره حقوق همسایگان	تعلق و هویت
← مراقبت از محله، ترسیم نقشه محل زندگی و نحوه ترسیم آن	مکان و فضا
← مهارت خرید با برنامه‌ریزی قبلی انواع فعالیت‌ها و رفع نیازهای اقتصادی در محله	منابع و فعالیت‌های اقتصادی

مفاهیم کلیدی	راهبردها یا حوزه‌های موضوعی
← مسئولیت در قبال حقوق همسایگان	ارزش‌ها و نگرش‌ها
← تعلق خاطر به محله	مسئولیت‌پذیری
← همکاری در امور محله	تعاون
	مهارت‌های کاوشگری
	بررسی و کاوش، برقراری ارتباط، خلاقیت، مشارکت، واکن شخصی و اظهارنظر

(تصاویر صفحه ۲)

انتظارات یادگیری

انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند:

- معنا و مفهوم محله را بیان کنند.
- وظایف همسایگان را نسبت به یکدیگر فهرست و بیان کنند.
- اهمیت و ضرورت وجود مقررات در محله را بشناسند و مقررات را رعایت کنند.
- تعدادی از تکالیف و مسئولیت‌های خود را در محله بیان کنند.
- با مشورت بزرگ‌ترها پیشنهادی برای داشتن محله‌ای بهتر ارائه کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز: تصاویری از محله‌های مختلف، تصاویری از انواع همکاری در محله، کتاب

درسی.

آماده کنید

درس را با پرسش‌هایی دربارهٔ همسایه شروع کنید، برای مثال:

آیا نام همسایگان خود را می‌دانید؟ آیا فرزند هم‌سن و سال شما دارند؟ آیا تاکنون برای مراسمی به منزل آنها رفته‌اید یا آنها به منزل شما آمده‌اند؟ آیا در بین هم‌کلاسی‌هایتان همسایه‌ای حضور دارد؟

آیا مسیر خانه تا مدرسه را با همسایه‌هایتان رفت‌وآمد می‌کنید؟

اجازه بدهید دانش‌آموزان در باره روابط همسایگی فکر کنند و با بیان خود درباره همسایه‌هایشان نظر بدهند. نظر آنها را در مورد وظایفشان در مقابل همسایه‌ها جویا شوید.

آموزش دهید

یکی از روش‌های مناسب در مطالعات اجتماعی عکس‌خوانی است. از دانش‌آموزان بخواهید تصاویر صفحهٔ دو کتاب را با دقت نگاه کنند و هر کدام یکی از این تصاویر را توضیح دهند. مثلاً بگویند این همسایه برای همسایه‌های خود چه اقدامی انجام داده است؟ بین آنها چه گفت‌وگویی انجام می‌شود؟ در این زمان از روش ایفای نقش هم می‌توانید کمک بگیرید و دانش‌آموزان در قالب دو همسایه یکی از این تصاویر را اجرا کنند.

از دانش‌آموزان بخواهید روی هر کدام از این تصاویر نامی بگذارند. برای مثال: عیادت از همسایهٔ بیمار، آش‌نذری برای همسایه، استقبال از همسایگانی که از حج برگشته‌اند و کمک به همسایه‌ای که به تازگی به محله یا همسایگی ما آمده‌است.

از دانش‌آموزان بخواهید اگر مشابه این فعالیت‌ها را در محله خود انجام داده‌اند، در کلاس توضیح دهند و با به صورت خاطره تعریف کنند.

پیشنهاد می‌شود معلم خاطرات را خود از روابط همسایگی در دوران کودکی و نوجوانی‌اش، برای دانش‌آموزان تعریف کند.

(تصاویر صفحه ۳)

این تصاویر مشارکت همسایگان را در یک محله نشان می‌دهد؛ مانند کمک کردن در آذین‌بندی کوچه، نمک ریختن روی برف‌ها برای عبور بهتر همسایگان یا گذاشتن کیسه‌های زباله در سطل مخصوص. دانش‌آموزان در سال گذشته با مفهوم مقررات آشنا شده‌اند و می‌دانند که مقررات یعنی کارهایی که باید انجام دهند یا نباید انجام دهند.

اکنون پرسید دربارهٔ همسایه چه کارهایی را نباید انجام دهند و چه کارهایی را باید انجام دهند؟

(کاریکاتور صفحه ۴)

نظر دانش‌آموزان را به کاریکاتور صفحهٔ چهار، جلب کنید و توضیح دهید وقتی که ساعت دو بعدازظهر است و زمان استراحت همسایگان، آیا چنین رفتاری صحیح است؟ به غیر از آنکه در خانه باید مراقب زمان بازی و فعالیت خود باشیم، در کوچه و محله هم در ساعت استراحت همسایگان نباید بازی کنیم و با سر و صدای خود، مانع آرامش آنها شویم.

مواردی را که در متن کتاب نوشته‌شده، به‌ویژه حدیث پیامبر اکرم (ص) را دربارهٔ همسایه با صدای بلند

بخوانید.

(تصویر توقف یک اتومبیل جلوی در یک خانه
صفحه ۴)

در فعالیت ۲ از دانش‌آموزان بپرسید که توقف ماشین‌ها در ورودی منزل همسایه‌ها چه مشکلاتی را به وجود می‌آورد و در واقع یکی از مواردی که همسایه‌ها، حق همسایه خود را ضایع می‌کنند، همین موضوع است.

به پایان برید

دانش‌آموزان را راهنمایی کنید تا فعالیت شماره ۱ را انجام دهند، یعنی با کمک پدر و مادر خود پرس‌وجو کنند با اهالی محل خود، چه همکاری‌هایی را می‌توانند انجام دهند تا محله‌ای بهتر، داشته باشند. نتیجه تحقیق خود را جلسه آینده به کلاس بیاورند و بیان کنند.

ملاحظات تدریس

همکاران محترم برای تدریس درس اول از خانواده‌ها کمک بگیرید؛ زیرا:

۱. خانواده‌ها باید روابط همسایگی مطلوب داشته باشند و مقررات محله را بشناسند و رعایت کنند.
  ۲. در آموزش مقررات و قوانین مربوط به محله‌ها و مجتمع‌های مسکونی و آپارتمانی، نگرش و رفتار پدر و مادر مهم است و آنها می‌توانند کمک شایانی به تربیت دانش‌آموزان در این زمینه‌ها داشته باشند.
  ۳. در بخش ارزشیابی از خانواده‌ها کمک بگیرید. زیرا خانواده‌ها متوجه تغییر رفتار فرزندشان در رعایت مقررات محله و برخورد با همسایگان می‌شوند.
- هدف اصلی از درس مطالعات اجتماعی تربیت اجتماعی و آموزش حقوق و مسئولیت‌ها و تکالیف دانش‌آموزان است. بنابراین با توجه به پی‌وند تربیت در خانه و مدرسه، مشارکت اولیا در این امور ضروری است.

موضوع قابل توجه به خصوص در مدارس پسرانه، ترقه‌بازی در بعضی از اوقات سال است که نه تنها باعث سلب آسایش همسایگان می‌شود، بلکه خطرات عمده‌ای برای خود آنها نیز دارد. مناسب است در این زمینه بیشتر تأکید شود.

محورهای عمده ارزشیابی

دانش‌آموز باید بتواند درباره درک خود از معنا و مفهوم محله، نحوه ارتباط صحیح بین همسایگان و ساکنان محله، آشنایی با مقررات و قوانین محله و چگونگی رعایت حال همسایگان، و همچنین حقوق و مسئولیت‌های خود در محله، مطالبی را بیان کند و پیشنهادی نیز در موارد مذکور ارائه کند.

ارزشیابی از طریق والدین درباره اثربخشی آموزش و رعایت مقررات همسایگی در محله.

(معلم به همراه دانش آموزان
تصویر صفحه ۵)

انتظارات یادگیری

انتظار می‌رود دانش آموزان بتوانند:

- محله خود را شناسایی و مراکز فرهنگی و تفریحی آن را نظیر کتابخانه، مسجد و بوستان، معرفی کنند.
- با پرس و جو درباره مسجد محله خود (مثلاً سال تأسیس، کارکرد و فعالیت‌های آن) به سؤالات پاسخ دهند.
- از طریق مصاحبه و به کمک بزرگ‌ترها و معلم خود تغییرات محله را در روند زمان بررسی کنند.
- از آغاز تا پایان سال تحصیلی در یکی از فعالیت‌های مربوط به محله خود مشارکت کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز: کتاب درسی، کاربرگ‌های شماره ۱ و ۲، تصاویری از محلات مختلف در

دوره‌های زمانی متفاوت.

آماده کنید

بهترین پیشنهاد برای شروع آموزش، تقسیم‌بندی دانش آموزان به چند گروه است. این گروه‌ها همراه معلم خود یا اولیای مدرسه و در صورت نیاز، اولیای دانش آموزان برای بازدید به محله‌ای که مدرسه در آن واقع است، بروند. قبل از رفتن به محله، دانش آموزان را توجیه کنید که محله را با دقت نگاه کنند و در صورت امکان در همان محل نقاشی آن را بکشند و گرنه زمانی که به کلاس برگشتند، هر چیزی را که دیده‌اند، ترسیم کنند و در جلسه بعد تصاویر نقاشی بر روی دیوار کلاس را کنارهم بچینند تا دانش آموزان به ویژگی‌ها و امکانات موجود محله مدرسه خود پی ببرند.

در صورت امکان از آنها بخواهید محله زندگی خود را نقاشی کنند و به کلاس بیاورند (این امکان وجود دارد که دانش آموزان شما در محله‌ای غیر از محله‌ای که مدرسه در آن واقع شده است، زندگی کنند).

در مناطق روستایی ممکن است همه در یک محله که همان محله‌ها مدرسه است، زندگی کنند. مانعی ندارد شما می‌توانید با مقایسه نقاشی‌های دانش آموزان، وجوه اختلاف و اشتراک آنها را بیابید و درباره آن در کلاس بحث و گفت‌وگو کنید.

(تصویر یک محله
از نقاشی‌های دانش آموزان مدرسه پیک نور)

(تصویر ماکت صفحه ۵)

مانند تصویر کتاب با همکاری دانش‌آموزان، ماکت محله‌ای را که از آن بازدید کرده‌اید، بسازید. از شما آموزگار عزیز خواهشمندیم این مسئولیت را به والدین محول نکنید؛ بلکه تمامی کار آماده‌سازی ماکت در کلاس و زیر نظر شما انجام شود.

برای درست کردن ماکت ابتدا معلم روی یک مقوای بزرگ نقشه محله را بکشد، یعنی خیابان‌ها و محدوده‌های تقریبی را مشخص کند. با توجه به آنچه دانش‌آموزان مشاهده کرده‌اند، بخواهید نمادهای مهمی را که در محله دیده‌اند، به صورت کاردستی با مقوا درست کنند، برای مثال یک بانک، آپارتمان، پارک و ... هر گروه از دانش‌آموزان بخشی از کار را به‌عهده بگیرند. از ماشین‌های کوچک اسباب‌بازی، درخت‌های پلاستیکی، بعضی از اسباب‌بازی‌ها و ... می‌توانند استفاده کنند. سپس از دانش‌آموزان بخواهید به کمک پدر و مادرشان، نزدیک‌ترین مسجد و بوستان محله خود را به خانه‌شان شناسایی کنند و فعالیت‌های صفحه ۶ را انجام دهند.

در روستا نیز مطالب مربوط به آشنایی با مسجد و حسینیه و محل‌های عبور و مرور و گذرگاه‌ها و رعایت نظافت به‌ویژه دفع صحیح زباله و مراقبت از محیط‌زیست، مورد تأکید قرار بگیرد.

دانش‌آموزان، سال قبل با مفهوم خانه‌های قدیم و جدید آشنا شده‌اند و می‌توانند تفاوت‌های آنها را از یکدیگر تشخیص دهند. در این بخش تصویری از یک محله قدیمی و تصاویری از تغییرات آن را به دانش‌آموزان نشان دهید.

به دانش‌آموزان بگویید به تصاویر صفحه ۷ کتاب که محله‌ای را در اطراف میدان امام‌خیمینی نشان می‌دهد، با دقت نگاه کنند و تفاوت‌های آن را بگویند.

این تغییرات عبارت‌اند از:

۱. رنگ عکس (عکس قدیمی، سیاه و سفید و عکس جدید رنگی گرفته شده است که نشان‌دهنده تغییرات فناوری است).
۲. در تصویر قدیمی، بادگیرها نقش تهویه هوا را انجام می‌دهند و در عکس جدید کولرهای آبی.
۳. در تصویر قدیمی، کالسکه‌ها و اسب‌ها دیده می‌شوند و فقط یک ماشین قدیمی وجود دارد؛ اما در تصویر جدید، تاکسی و موتورسیکلت دیده می‌شود.
۴. در تصویر جدید، ساختمان چند طبقه وجود دارد و در تصویر قدیمی این ساختمان دیده نمی‌شود.
۵. در تصویر جدید، درخت‌های بیشتری در جلوی ساختمان دیده می‌شود و تابلوهای راهنمایی و رانندگی نیز مشاهده می‌شود.

در صورت امکان تعدادی عکس از مجلات قدیمی و جدید شهر خودتان را پیدا کنید و به کلاس بیاورید و از دانش‌آموزان بخواهید شباهت‌ها و تفاوت‌های عکس‌ها را با یکدیگر مقایسه کنند و به این ترتیب بفهمند که شکل و کارکرد محلات در طول زمان دچار تغییر می‌شوند.

به پایان برید

از دانش‌آموزان بخواهید کاربرگ شماره ۱ را که بازدید از محله به همراه پدر و مادر است، انجام دهند. هدف از یک سو توجه دانش‌آموز به شرایط فیزیکی و محل زندگی‌اش است؛ مانند دیدن پدیده‌های طبیعی، ساختمان‌های مهم محله، مشاغلی که در آن وجود دارد و همچنین مکان‌هایی که مورد علاقه دانش‌آموزان است و نسبت به آن تعلق خاطر دارند. از سوی دیگر کامل کردن این کاربرگ با کمک پدر و مادر، این امکان را فراهم می‌آورد تعامل بیشتری بین آنها صورت بگیرد و والدین از خاطرات خود در محله‌های قدیمی تعریف کنند و آنها را با وضعیت موجود محله، مقایسه کنند. مهارت‌های مشاهده دقیق و یادداشت‌برداری (مطالعه میدانی) در این فعالیت، مورد تأکید است.

هدف از طراحی کاربرگه شماره ۲ نیز جمع‌آوری اطلاعات از طریق مصاحبه است؛ زیرا سن دانش‌آموزان این اجازه را نمی‌دهد که آنها درباره تغییرات محله خاطره یا ذهنیتی داشته باشند؛ بنابراین بهترین حالت این است که با یکی از ساکنان قدیمی محله مصاحبه کنند و نتیجه را به کلاس بیاورند و برای همکلاسی‌هایشان بخوانند.

در تصویر پایین این کاربرگه، نقاشی یک محله وجود دارد که از دانش‌آموزان خواسته شده است در آن چند تغییر به وجود بیاورند. این کار جنبه خلاقیتی دارد. مثلاً ممکن است دانش‌آموزان وسایل ورزشی در یک بوستان را نقاشی کنند، یا ساختن یک فرهنگسرا و صندوق پست را پیشنهاد کنند یا در جهت دیگر محله، بوستان جدیدی بسازند.

از دانش‌آموزان بخواهید این فعالیت را به دقت انجام دهند و در کلاس به نمایش بگذارند. دانش‌آموزان به دلیل قوی بودن تخیلشان، گاه پیشنهادهای جالب و زیبایی را در این فعالیت ارائه می‌کنند.

(تصاویر صفحه ۸ و ۹)

انتظارات یادگیری

انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند:

- مشاغلی را که در محله آنها وجود دارد یا در طی روز با آنها سروکار دارند، فهرست کنند.
- امکانات موجود در محله خودشان را شناسایی و نحوه استفاده و نگهداری مطلوب از آنها را بیان کنند.
- درباره امکانات مورد نیاز عمومی که در محله آنها وجود ندارد، اما محله به آنها نیاز دارد فکر کنند و پیشنهاد بدهند.
- نکاتی را که در خرید عاقلانه باید رعایت کنند، فهرست کنند.
- به کمک بزرگ‌ترها جدول بودجه‌ای ترسیم کنند و میزان درآمد، هزینه و پس‌انداز خود را در طی یک‌ماه بنویسند.
- برای خرید یک کالای مورد علاقه یا مورد نیاز خود برنامه‌ریزی کنند و طبق درس، جدول امتیازات ترسیم کنند.

مواد و وسایل مورد نیاز: کتاب درسی، کاربرگه پیشنهادی در راهنما، تعدادی وسایل خریداری شده از محله

آماده کنید

- در صورت امکان، همکاران محترم روزی که می‌خواهند این درس را آموزش دهند با ساک خرید، وارد کلاس شوند (به خاطر مباحث محیط زیستی، ساک شما پارچه‌ای باشد).

مایحتاج روزانه مانند لبنیات، میوه، روزنامه، یک بسته ماکارونی، مقداری نان، لباسی که برای تعمیر داده‌اید، روزنامه همان روز (بحث فرهنگی) را روی میز بگذارید و از دانش‌آموزان پرسید هریک از مواد و وسایل از چه مغازه‌ای خریداری شده‌است؟ چه مشاغلی برای تأمین این نیازها فعالیت می‌کنند؟ آیا همه این کارها در محله تولید می‌شود؟ برای مثال لبنیات یا روزنامه در کارخانه و یا چاپخانه تولید و سپس به محله آورده می‌شود.

دانش‌آموزان در سال گذشته با مشاغل تولیدی و خدماتی آشنا شده‌اند. بیشتر مشاغلی که در محلات شهری وجود دارد، از نوع خدماتی است.

مغازه‌ها، رستورانها، آرایشگاه، خشک‌شویی و ... از انواع مشاغل خدماتی‌اند.

سپس تصاویر صفحه ۸ را با دانش‌آموزان مرور کنید. دکه روزنامه‌فروشی، نانوايي، فروشگاه لباس، خواروبارفروشی، بانک، اتوشویی. از آنها پرسید: آیا در محله شما این امکانات وجود دارد؟ اگر موارد بیشتری هم به نظرشان می‌رسد، اضافه کنند (مثل میوه‌فروشی، فروشگاه لوازم خانگی، عطاری، رستوران، فروشگاه لوازم رایانه، دفتر کرایه اتومبیل و ...).

سپس از دانش‌آموزان بخواهید بعد از مغازه‌ها، امکانات عمومی را که در محله‌شان وجود دارد؛ فهرست کنند؛ مثل: ایستگاه اتوبوس، خودپرداز بانک، تلفن عمومی. سپس از طریق پرسش و پاسخ درباره فواید و ضرورت هر کدام تحقیق کنند؛ مثلاً تلفن عمومی یا ایستگاه اتوبوس.

از دانش‌آموزان پرسید که چه نکاتی را در خرید باید رعایت کرد؟ آیا تا به حال برای خرید به فروشگاه‌های نزدیک خانه خود رفته‌اند؟ به چه نکاتی توجه کرده‌اند؟

سپس روی این موارد در امر خرید تأکید کنید:

- ۱- هنگام ورود سلام کنند و به صاحب مغازه «خسته نباشید» بگویند.
  - ۲- اگر وسایل مورد نیاز را به صورت فهرست داشته باشند، بهتر می توانند خرید کنند.
  - ۳- قیمت کالاها را بپرسند و با پول خود بسنجند.
  - ۴- پس از خرید از فروشنده تشکر و خداحافظی کنند.
- به دانش آموزان تأکید کنید همیشه به اندازه نیاز خود خرید کنند و منطقی برای خرید داشته باشند.

از دانش آموزان بخواهید آیا برای خرید جنس مورد نیازشان تا به حال پس انداز کرده اند؟ برای خرید یک کالا برنامه ریزی کرده اند؟ اگر خانواده با خرید آن موافقت نکنند، چه اقدامی انجام داده اند؟ به غیر از پول توجیبی ماهانه، درآمد دیگری داشته اند؟

سپس به سراغ داستان کتاب بروید و آن را با صدای بلند برای دانش آموزان بخوانید. پس از آن از ایشان بخواهید نظرشان را درباره تصمیم سهراب بگویند. از آنها بپرسید تا به حال در شرایط مشابه سهراب قرار گرفته اند؟

جدول بودجه را روی تابلو ترسیم کنید و ستون های آن را تشریح کنید. سپس از دانش آموزان بخواهید به طور داوطلبانه درآمد، هزینه و پس انداز دو روز خود را بنویسند.

روز	درآمد (پول توجیبی)	هزینه	پس انداز
یکشنبه ۱۳۹۳/۷/۲۰	۱۰۰۰ تومان	۶۰۰ تومان (بیسکویت)	۴۰۰ تومان
دوشنبه ۱۳۹۳/۷/۲۱	۱۵۰۰ تومان	۱۰۰۰ تومان (خودکار)	۵۰۰ تومان

با ترسیم جدول بودجه، مفاهیم درآمد، هزینه و پس انداز را به طور کامل برای دانش آموزان تشریح کنید. سپس از آنها بخواهید فعالیت شماره ۲ را به کار ببندیم صفحه ۱۸ را در منزل انجام دهند. توضیح دهید در این فعالیت برای خرید یک کالا، مانند مجموعه سی دی یا یک برنامه نرم افزار رایانه، یک ساعت مچی، عروسک یا هدیه روز پدر یا مادر از جدول بودجه، استفاده کنند.

(تصویر)

سهراب و خانواده اش)

با ترسیم جدول امتیازات، دانش آموزان را به سمت انتخاب صحیح هدایت کنید. به دانش آموزان بگویید برای خرید یک کالا مثلاً کیف، چه چیزهایی را در نظر می گیرند؟ قیمت، رنگ، مدل، جنس و ... ؛ هر کدام از این گزینه ها باید سنجیده شوند که از نظر ما چقدر امتیاز می گیرند؟

هر امتیازی که دانش آموزان با ستاره های جدول می دهند، در پایان شمرده شود. به عنوان مثال سهراب هم توپ شماره ۳ را که ۷ امتیاز یا ۷ ستاره به آن تعلق گرفته است، انتخاب کرده است.

قیمت	رنگ	جنس	کیفیت	ویژگی‌های کالا
				شماره کیف
۸۰۰۰۰ تومان	قهوه‌ای	چرم طبیعی	خیلی خوب	کیف شماره ۱
۵۰۰۰۰ تومان	مشکی	چرم مصنوعی	خیلی خوب	کیف شماره ۲
۲۵۰۰۰ تومان	انواع رنگ‌ها	پلاستیک	خوب	کیف شماره ۳

جدول امتیازات برای خریدن کیف مدرسه

ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب
-	*	**	***

باتوجه به گزینه مورد نظر برای خرید کیف، ستون‌های جدول را به کمک بزرگ‌ترها، پر کنید (قبل از پرکردن جدول امتیازات با کمک بزرگ‌ترها، از جنس، رنگ، قیمت و سایر ویژگی‌های آن، اطلاع پیدا کنید).

به پایان بپردازید

با جمع‌بندی مطالب در محله و نحوه خرید کردن از فروشگاه‌های محله و شیوه ترسیم جدول بودجه و امتیازات، مطالب درس را مرور کنید.

بنا به اهمیت این درس، ممکن است مطالب آن در دو جلسه مطرح شود که اشکالی ندارد. اهمیت نحوه خرید و ایجاد دیدگاه اقتصادی در بین دانش‌آموزان ارزش زمان تدریس بیشتری برای این مفاهیم را دارد.

از دانش‌آموزان بخواهید با راهنمایی و کمک بزرگ‌ترها، جدول بودجه و امتیازات را در خانه انجام دهند؛ زیرا هم به اهمیت پس‌انداز پی می‌برند و هم نحوه انتخاب صحیح کالاهای موردنیازشان را می‌آموزند.

محورهای عمده ارزشیابی

خواندن تصاویر، بیان نحوه استفاده از امکانات عمومی محله و نحوه نگهداری و مراقبت از آنها، تکمیل و

ترسیم جدول و بودجه و امتیازات در تصمیم‌گیری و خرید عاقلانه یک کالا

ملاحظات تدریس

دانش‌آموزان در سال گذشته با مباحث پس‌انداز و صرفه‌جویی آشنا شده‌اند. امسال در این درس با سواد

مالی بیشتری (درآمد، هزینه و پس‌انداز)، آشنا می‌شوند.

اهمیت این درس از بعد اجتماعی به شرح زیر است:

۱- کاهش مصرف گرایی در میان کودکان به دلیل مصرف بی‌رویه کالاها توسط آنها

۲- ایجاد تمایل به کار کردن در بین دانش‌آموزان ولو با ساعت‌های بسیار محدود

۳- از بین بردن توقع زیاد کودکان از خانواده‌هایشان برای رفع نیازهایشان

این موارد در واقع اهداف ارزشی این درس‌اند که باید مد نظر همکاران عزیز باشد. پیشنهاد می‌شود اگر

در کلاس، دانش‌آموزی حضور دارد که خانواده‌اش تمام توقعات به‌جا و نابه‌جای او را تأمین می‌کنند، به نحوی

کنترل شود تا اهداف درس که خرید منطقی و عاقلانه و نحوه برنامه‌ریزی صحیح برای خرید کالا است، تأمین

شود.

(تصاویر صفحه ۱۳)

انتظارات یادگیری

انتظار می رود دانش آموزان بتوانند:

- تصویر وسایلی را که در دسترس دارند، از بالا بکشند.
- روی تصویر، مکان اجسامی را که بعد دارند، به نقشه همان صفحه مربوط کنند.
- نقشه کلاس یا اتاق خود را از بالا ترسیم کنند.
- با استفاده از راهنمای نقشه، تصاویر نقشه را بیان کنند.

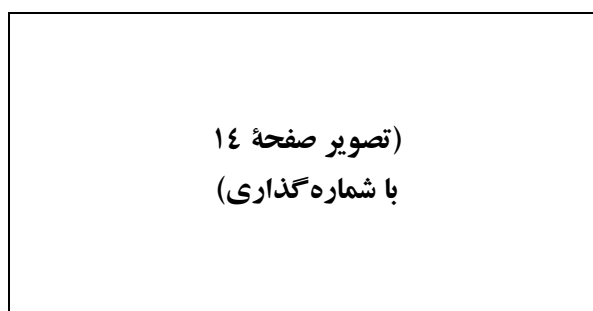
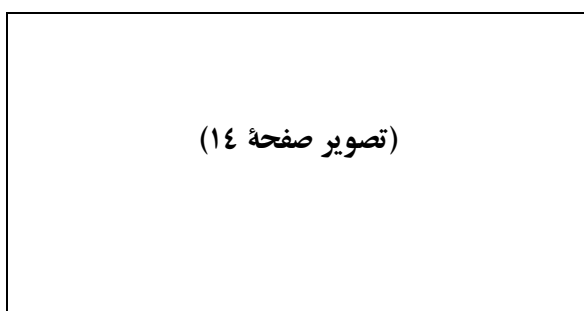
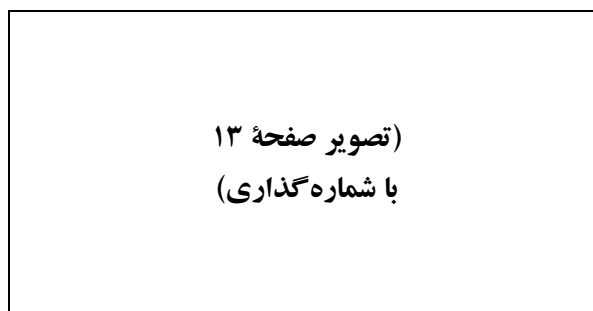
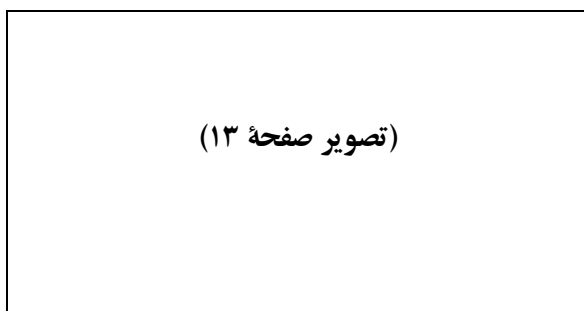
مواد و وسایل مورد نیاز: کتاب درسی، تعدادی نقشه و کروکی ساده همراه با راهنمای نقشه، کاربرگ‌های ۳ و ۴

آماده کنید

از دانش آموزان بخواهید وسایل خود را مانند لیوان آب‌خوری، جامدادی، مدادتراش و پاک‌کن، روی میز بگذارند. سپس از جای خود بلند شوند و آنها را از بالا ببینند و هرچه را که می‌بینند، ترسیم کنند. بعد از آن، از نیمکت خود فاصله بگیرند و دوباره این لوازم را نگاه کنند و آن را ترسیم کنند. حالا هر شیئی را که به دو حالت کشیده‌اند، با یکدیگر مقایسه کنند.

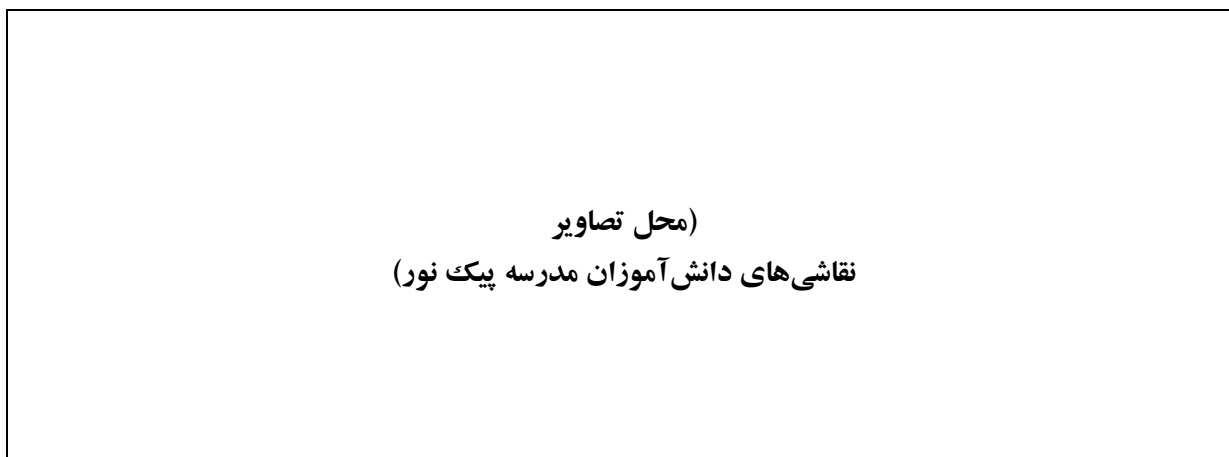
سپس به تصاویر صفحه ۱۳ نگاه کنند و تصاویر ماشین، لیوان و کفش را از بالا و روبه‌رو با هم مقایسه کنند.

در مرحله بعد، دانش‌آموزان باید اعداد تصاویر خیابان در صفحه ۱۳ و تصاویری را که پرنده از بالا می‌بیند، به نقشه همان تصاویر منتقل کنند.

شناسایی مکان‌ها روی تصاویر بُعددار و تصاویر از بالا و انتقال شماره‌ها، به فهم بهتر موضوع، کمک می‌کند. پس از این که دانش‌آموزان این مهارت را به دست آوردند، از آنها بخواهید به نقشه کلاس در صفحه ۱۵ دقت کنند.

از آنها بخواهید ابتدا همه اشیای کلاس خود را مانند محل تابلو در کلاس، میز و نیمکت، سطل و ...، به دقت مشاهده کنند و آنها را نیز روی کاغذ نقشه کلاس خود بکشند.

در صورتی که دانش‌آموزان توانایی کافی برای ترسیم نقشه کلاس خود را نداشته باشند، بهتر است معلم محترم، بخشی را ترسیم کند و تکمیل آن را به دانش‌آموزان واگذار کند و اشتباهات آنها را تصحیح کند.

برای تکمیل و تقویت درس، کاربرگ شماره ۳ را انجام دهید.

<p>(تصاویر) کاربرگ شماره ۳</p>	<p>(تصاویر) کاربرگ شماره ۳</p>
------------------------------------	------------------------------------

توضیح: گاوی که در تصویر بالا (سمت راست) دیده نمی‌شود، در تصویر دیگر (سمت چپ) مشاهده می‌شود.

* دقت کنید، این درس حداقل در دو جلسه تدریس شود.

برای تدریس صفحه‌های ۱۶ و ۱۷ ابتدا تعدادی نقشه به کلاس ببرید. بهتر است نقشه شهری که در آن زندگی می‌کنید یا یکی از شهرهای استان مثلاً مرکز استان باشد.

نقشه‌ها را بین گروه‌های دانش‌آموزان توزیع کنید و از آنها بخواهید مکان‌های معینی را پیدا کنند؛ مثلاً یک خیابان خاص یا ... و از آنها بپرسید: داشتن این نقشه چه کمکی در پیدا کردن جاها به آنها می‌کند؟

وقتی دانش‌آموزان با نقشه آشنا شدند، به آنها بگویید، این نقشه نیز با دید از بالا تهیه شده‌است و برای آن که تهیه و تولید آن را بهتر بفهمند، از تصاویر صفحه ۱۶ کتاب که هواپیما را در حال عکس‌برداری نشان می‌دهد، استفاده کنید.

<p>(تصویر صفحه ۱۵)</p>

به دانش‌آموزان یادآوری کنید که در سال گذشته با نقشه خانه و مدرسه آشنا شده‌اند؛ اما امسال با نقشه‌های بیش‌تری آشنا می‌شوند که راهنما دارند (از نقشه‌هایی که در اختیار دارید، می‌توانید استفاده کنید).

تصویر صفحه ۱۷ به سادگی راهنمای نقشه را برای دانش‌آموزان نشان می‌دهد. با استفاده از این نقشه، نماد هر کدام از این پدیده‌ها به خوبی مشخص می‌شود. این نقشه را با راهنمای آن برای دانش‌آموزان توضیح دهید و سعی کنید سؤالاتی از این نقشه با توجه به راهنمای آن طرح نمایید. مثلاً بخواهید: پمپ بنزین را روی نقشه پیدا کنند یا برسید: مستطیل وسط فضای سبز، نشانه چیست؟

(تصویر صفحه ۱۷)

به پایان برید

تمام مطالب درباره ترسیم نقشه، دید از بالا و نحوه ترسیم نقشه را جمع‌بندی کنید. اهمیت راهنمای نقشه را در نقشه‌خوانی برای دانش‌آموزان توضیح دهید. کاربرگ شماره ۴ را در کلاس انجام دهید. سعی کنید تمام تصاویری را که توسط دانش‌آموزان کشیده شده است کنترل کنید. رسم علائمی برای راهنما از نشانه‌های خلاقیت است. اصرار نکنید که همه یک نماد را بکشند؛ اما به آنها بفهمانید چیزی را که می‌کشند، باید ساده باشد و مفهوم را برساند. برای مثال ممکن است دانش‌آموزی برای نماد رستوران، قاشق و چنگال بکشد یا یک بشقاب را ترسیم کند.

محورهای عمده ارزشیابی

ترسیم اشیا از بالا و روبه‌رو، پیدا کردن اشیای چند بعدی یک تصویر روی نقشه همان تصویر، ترسیم نقشه یک اتاق یا کلاس، انجام کاربرگ‌های شماره ۳ و ۴.